

Sanna Huuskonen
Marjo Nupponen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK)
Varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus
Opinnäytetyö, 2021

KYSELY VARHAISKASVATUKSEN JA PERHE- PALVELUIDEN KEHITTÄMISESTÄ RAUTALAM- MILLA

TIIVISTELMÄ

Sanna Huuskonen & Marjo Nupponen

Kysely varhaiskasvatuksen ja perhepalveluiden kehittämisestä Rautalamilla
22 s. ja 2 liitettä.

Kevät, 2021

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosionomi, varhaiskasvatuksen opettaja

Sosionomi (AMK) ja varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää huoltajien tietoisuus Rautalammin kunnan perhepalveluista sekä varhaiskasvatuksen palveluiden tarkoituksenmukaisuus. Kyselyn tavoite oli saada konkreettisia kehittämisideoita kunnan varhaiskasvatuksesta sekä kehittää perhekeskusmallin toimintaa varhaiskasvatukseen ikäisten lasten ja heidän perheidensä osalta Rautalammin kunnassa. Kyselyn tulokset koottiin sähköiseen muotoon ja tulokset esiteltiin varhaiskasvatuksen asiakasraadille.

Tämä opinnäytetyö on kehittämispainotteinen, ja siinä hyödynnettiin Webropol-ohjelman kautta tehtyä kyselyä. Sähköiseen Webropol-kyselyyn vastasivat Rautalammin kunnan varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvat huoltajat. Kysely välitettiin heille Daisy-sovelluksen kautta sähköisellä linkillä, jolla varmistettiin, että kyselyyn pääsivät vastaamaan vain Rautalammin kunnan varhaiskasvatuksen piirissä olevat huoltajat.

Tuloksista kävi ilmi, että huoltajilla on heikko tietämys niin perhekeskusmallin palveluista kuin niiden saatavuudestakin. Huoltajilla oli myös paljon konkreettisia kehittämisideoita varhaiskasvatuksen kentälle. Erityisen vahvasti kyselyn tuloksissa kävi ilmi henkilökunnan vaihtuvuus sekä sen vaikutukset niin lapsiin kuin huoltajiinkin.

Asiasanat: kehittämistyö varhaiskasvatuksessa, vanhemmuustaidot ja varhaiskasvatuksen perhetyö, varhaisen tuen tarvekartoitus, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Sanna Huuskonen & Marjo Nupponen

Survey on the development of early childhood education and family services in Rautalampi.

Pages 22 and 2 appendices

Spring 2021

Diakonia University of applied sciences, Pieksämäki

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services, Early Childhood Education and Care

The purpose of this thesis is to determine guardians' awareness of family services in the municipality of Rautalampi and the expediency of the early childhood education services. In this thesis we aimed to gather concrete ideas for the development of early childhood education and the operation of family services for the children and their families in the Rautalampi region. We collected the results of the survey in electric form and presented them to a council of clients.

In this development-oriented thesis we utilized a survey done with the Webropol-programme. The guardians of children in early childhood education in the Rautalampi district were asked to respond to the electric Webropol questionnaire. To answer the questionnaire the guardians were given a hyperlink through the Daisy application. This way we ensured, that only guardians in the Rautalampi district of early childhood education could take part in the survey.

The results show that guardians have poor knowledge of family service's amenities as well as their availability. They also had a variety of tangible ideas on how to develop the early childhood education sector. Employee turnover rate and its effects on children and their guardians came forth especially strong in the results.

Keywords: early childhood education, developmental work, in early childhood education, survey for the necessity of early support, parenthood skills and family work in early childhood education

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	VARHAISKASVATUSTA OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ	5
3	KEHITTÄMISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA	7
	3.1 Kehittämistyö Rautalammilla	7
	3.2 Digitalisaatio Rautalammin kunnan varhaiskasvatuksessa	8
	3.3 Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen.....	9
4	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	11
5	KYSELYN TOTEUTTAMINEN	12
6	TULOKSET	13
7	EETTISET NÄKÖKOHDAT	16
8	POHDINTA	17
	LÄHTEET	19
	LIITE 1. SAATEKIRJE	21
	LIITE 2. WEBROPOL- KYSYMYKSET	22

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatus on murrosvaiheessa ja moni kunta tekeekin nyt jatkuvaa kehittämistyötä kohti paremmin toimivaa varhaiskasvatusta sekä uuden varhaiskasvatustilain mukaiseksi. Uuden varhaiskasvatustilain (L 540/2018) astuttua voimaan on moni kunta joutunut muuttamaan toimintamalliaan ja etsimään kehittämisen paikkojaan. Näin on toimittu myös Rautalammin kunnan varhaiskasvatuksessa.

Kyselymme on osa tätä kehittämistyötä. Kyselyn tavoite on saada konkreettisia keinoja kehittää kunnan varhaiskasvatuksen palveluita sekä kehittää perhekeskusmallin toimintaa varhaiskasvatusikäisten lasten ja heidän perheidensä osalta Rautalammin kunnassa. Kokoamme kyselyn tulokset sähköiseen muotoon ja esittelemme tuotoksen varhaiskasvatuksen asiakasraadille. Kunnalla on selkeä tarve tälle kyselylle sekä sen yhteenvedolle. Rautalammin kunta haluaa vastata lapsiperheiden ja varhaiskasvatuksen tarpeisiin mahdollisimman kattavasti ja perheitä kuunnellen.

Rautalammin kunta panostaa varhaiskasvatus- ja perhetyössä siihen, että kaikki kunnan eri toimialat, järjestöt, seurakunta sekä urheiluseurat tekevät tiivistä yhteistyötä lapsiperhepalveluiden eteen. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön johtama LAPE-muutosohjelma nousee työssämme merkittävästi esille. LAPE-muutosohjelma on osa valtakunnallista Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä ja jatkuu hallituskauden 2022 loppuun. (Rautalammin kunta, i.a.)

2 VARHAISKASVATUSTA OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa useampikin laki. Uusi varhaiskasvatuslaki ohjaa kuntia uudenlaiseen kehittämistyöhön varhaiskasvatuksessa, joten se olennainen osa tätä opinnäytetyötä. Lisäksi niin lastensuojelulaki kuin sosiaali- huoltolakikin ohjaavat toimintaa varhaiskasvatuksen kentällä. Varhaiskasvattajilla on suuri vastuu noudattaessaan näitä lakeja. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan toimintaa määrittää esimerkiksi lastensuojelulain 25.§:ssä ilmoitusvelvollisuudesta. (L 417/2007) Lisäksi yksi tärkeimmistä kohdista on, varhaiskasvatuslain luku 6, Henkilöstö ja kelpoisuusvaatimukset. 25.§:ssä sanotaan, että palveluntuottajan on huolehdittava, että varhaiskasvatuksessa on riittävä määrä, eri kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilöstöä. Vain silloin, voidaan varhaiskasvatukselle säädetyt tavoitteet saavuttaa, ja myös vammaisten ja muiden lasten tarpeet täyttää. (L 540/2018)

Varhaiskasvatuslaissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen järjestämisestä sekä tuottamisesta. Laissa säädetään myös varhaiskasvatuksen tietovarannosta. Varhaiskasvatuslain 2.§ määritetään myös, mitä varhaiskasvatus on. Siinä lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamassa kokonaisuudessa painottuu erityisesti pedagogiikka. Lapsen kasvatuksen on oltava myös suunnitelmallista ja tavoitteellista. Jotta tähän päästään, on varhaiskasvatuksen toimittava yhteistyössä monen eri tahon kanssa, näin säädetään varhaiskasvatuslain 7.§:ssä. Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja tuottajan on toimittava yhteistyössä esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavien tahojen kanssa, jotta lapselle varmistetaan oikeanlainen tuki ja palvelut. Ensin arvioidaan tuen tarve ja sen jälkeen suunnitellaan ja tämän jälkeen aletaan toimia suunnitelman mukaan. (L 540/2018)

Lastensuojelulain tarkoitus on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen huomioiden myös erityinen suojelu. Lastensuojelulain 2.§:ssä, ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista on lapsen vanhemmilla tai rinnastettavalla huoltajalla. Lastensuojelulla on tehtävänä tukea lapsen huoltajien lisäksi myös muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä näissä tehtävissä. Lastensuojelulla on käytössään laaja kirjo tukitoimia ja palveluita. Lastensuojelun erilaisissa tukitoimissa on aina kuitenkin huomioitava ensimmäisenä lapsen etu. Lastensuojelulain 4 luvussa, 20.§:ssä sanotaan, että lapsen mielipide ja toivomukset on otettava huomioon lapsen ikä ja kehitystaso huomioiden. (L 417/2007)

Sosiaalihuoltolain tarkoitus on edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta. Sen tarkoitus on myös vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta. Sosiaalihuoltolaki on hyvin laaja kokonaisuus, sillä sen avulla turvataan myös riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet. Se myös edistää asiakaskeskeisyyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa. Se myös parantaa yhteistyötä sosiaalihuollon ja kunnan eri toimialojen sekä muiden toimijoiden välillä tavoitteiden toteuttamiseksi. (L 1301/2014)

Sosiaalihuoltolain 5.§:ssä korostetaan myös lapsen etua ensisijaisena. Toimenpidevaihtoehtojen kohdalla ja ratkaisuihin on kiinnitettävä erityisesti huomiota siihen, miten ne turvaavat lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä mahdollisuuden saada ymmärtämystä sekä iän ja kehitystason mukaisen huolenpidon. On turvattava myös kasvuympäristö ja ruumiillinen sekä henkinen koskemattomuus. Sen lisäksi myös itsenäistyminen sekä kasvaminen vastuullisuuteen on turvattava. Sosiaalihuoltolain perhetyötä avataan 18.§:ssä. Perhetyötä annetaan, kun lapsen kehitys ja turvallinen kasvu sitä tarvitsevat. (L 1301/2014)

3 KEHITTÄMISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 Kehittämistyö Rautalammilla

Varhaiskasvatus on ollut viime vuosina voimakkaan kehittämisen ja muutoksen keskiössä. Uuden varhaiskasvatuslain myötä, Suomeen on muodostunut varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmä, joka vaihtelee eri kuntien välillä. (Karila, 2017, s 21.)

Rautalammin kunnassa on tehty runsaasti jo kehittämistyötä varhaiskasvatuksen ja perhetyön osalta. Kuntaan on palkattu yksi perhetyöntekijä lisää, perustuen kyselyyn vuodelta 2017. Kunnassa on paljon oppaita ja lomakkeita tukemassa perhetyön sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisia. Perhepalveluopas, huoli-palveluohjauslomake ja yhteydenottolomake ovat näistä esimerkkeinä. Erilaisia ryhmiä on myös tarjolla tarpeen mukaan, tässä toteutetaan yhteistyötä Suonenjoen kaupungin kanssa. Eroperheiden vertaistukiryhmät ovat tästä yksi esimerkki. Muita ryhmiä ovat esimerkiksi Vahvuutta vanhemmuuteen sekä seurakunnan erilaiset ryhmät perheille. Seurakunta järjestää myös ajoittain lapsiparkkitoimintaa ja huomioi vastasyntyneiden lasten perheet rotinakassilla.

Varhaiskasvatukseen on perustettu asiakasraati, johon kuuluu niin varhaiskasvatuksen ammattilaisia kuin huoltajiakin. Lapset puheeksi -menetelmä on myös osa varhaiskasvatuksen menetelmiä. Perheneuvola-palvelut ovat nyt myös tarjolla Rautalammilla, eivätkä pelkästään vain Suonenjoella. Tämän on ajateltu laskevan kynnystä siellä asiointiin.

Rautalammilla on toiminut myös syyskuusta 2020 lähtien perhekeskustiimi, jossa on paljon kunnan eri toimijoita. Tiimiin kuuluvat varhaiskasvatuksen johto, seurakunta, sosiaalitoimi sekä sen alaisuudessa toimiva perhetyö, terveydenhuollon ammattilaisia kuten fysioterapeutti sekä mielenterveysneuvolan ammattilaisia. Tiimiin kuuluu myös koulutoimen edustajana kuraattori. Perhekeskustiimi koontuu kaksi kertaa kuukaudessa ennalta sovitusti ja siellä käsitellään huolia,

jotka ovat heränneet. Perhekeskustiimiläinen on voinut ottaa perheeseen yhteyttä ja kertoa heille huolestaan ja kutsua koolle perhettä auttavat tiimiläiset. (Rautalammin kunta i.a.)

Erilaisten palveluiden ja menetelmien on ajateltu palvelevan perhekeskuksen seitsemää tehtävää. Ensimmäisessä kohdassa edistetään lapsen ja perheen terveyttä ja hyvinvointia sekä lapsen kasvua. Varhaisen tuen ja hoidon katsotaan myös palvelevan perhekeskuksen toimintaa. Apu sovinnolliseen eroon ja vanhemmuuden jatkumiseen koetaan myös yhdeksi osa-alueeksi. Lähisuhdeväkivallan ehkäisy sekä toiminta yhteisöllisenä kohtaamispaikkana ovat myös osa näitä seitsemää tehtävää. On myös otettava huomioon perheiden monimuotoisuus ja monikulttuurisuus sekä tuki vanhemmuudessa ja parisuhteessa. Erityisesti näissä korostetaan vanhemmuuden ja parisuhteen tukea, turvallisia ihmissuhteita ja eroauttamista. (Rautalammin kunta i.a.)

3.2 Digitalisaatio Rautalammin kunnan varhaiskasvatuksessa

Digitalisaatio tarkoittaa niin toimintatapojen uudistamista, sisäisten prosessien digitalisointia sekä palveluiden sähköistämistä. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan yksi tärkeimmistä edellytyksistä digitalisaatiolle on palvelujen ja tiedon käytön osaaminen ja oikeanlainen hyödyntäminen. Lisäksi käyttäjälähtöisyys parantaa Suomen kilpailukykyisyyttä. Kun digitalisaation tavoitteita katsotaan Euroopan näkökulmasta, pyritään palvelut järjestämään sähköisinä aina kun se on mahdollista. (Saranto, ym., 2020. s. 184—185.) Aina, kun puhutaan sähköisistä palveluista, on erityisen tärkeää muistaa myös tietoturva, sähköisten palveluiden pohjana on aina tiedon turvallinen hallinta. (Saranto, ym., 2020. s. 179) Tekniikan hyödyntämisellä on aina vaikutuksia palveluprosesseihin, ammattilaisen työhön sekä kansalaisen mahdollisuuteen saada palveluja. Näistä vaikutuksista on hyvä olla tietoisia jo etukäteen (Saranto, ym., 2020. s. 204).

Rautalammin kunnan varhaiskasvatuksella on aktiivisessa käytössä oma Instagram ja Facebook-tili. Julkaisuissa on otettu huomioon tietosuoja eikä kuvissa

näy lasten kasvoja. Huoltajat ja esimerkiksi isovanhemmat voivat seurata näin lasten toimintaa varhaiskasvatuksessa ajantasaisesti. Lisäksi näin saadaan varhaiskasvatuksen dokumentointia suoritettua sekä huoltajien osallisuutta vahvistettua.

Rautalammin kunnan varhaiskasvatuksessa on käytössä sähköinen Daisy-sovellys. Se on pilvipohjainen järjestelmä, joka koostuu neljästä eri osakokonaisuudesta. Niiden avulla huoltajat varaavat hoitoajat sekä vastaanottavat sähköisiä tiedotteita varhaiskasvatuksen henkilökunnalta. Daisyn avulla tehdään myös työaikaseurantaa. Tämän lisäksi lapset kuitataan hoitoon tullessa sähköisesti taloon sisälle ja kun huoltajat hakevat lapsen, hänet kuitataan poistuneeksi. Tämän lisäksi Daisy mahdollistaa päivittäisten huomioiden ja tietojen käytön. (Daisy i.a.)

3.3 Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma eli LAPE on 2016–2022 väliselle ajalle kohdistettu ohjelma, jonka tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten matalankynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluita ja varhainen tuli arkeen lapsille ja nuorille sekä perheille sekä monialainen lastensuojelun kehittäminen. Alueellista kehittämistyötä koordinoi ja tukee terveyden ja hyvinvoinninlait (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, i.a.)

Rautalammin kunta on sitoutunut noudattamaan muutosohjelmaan kuuluvia elementtejä, kuten rakenteet, työkalut, asenne sekä kohtaaminen. Tietojärjestelmät, johtaminen, osaaminen sekä esimerkiksi tilat kuuluvat rakenteisiin. Voimaannuttava arviointi sekä asiakassuunnitelmat ja hyvinvoinnin tähti työskentelyn arvioiteineen ovat osa työkaluja. Asenteessa kaikilla on samansuuntainen toiminta ja sen lisäksi jaettu ymmärrys sekä asiantuntemuksen kohtaaminen, jossa yhdistetään osaaminen. Luottamus, voimaantuminen sekä turvallisuus ja kuulluksi tuleminen ovat avainasemassa kohtamisessa. (Pohjois-Savon lapsi ja perhepalveluiden muutosohjelma, 2020).

Rautalammilla tavoitteena on, että lapsiperheet voivat hyvin ja että heillä on turvallinen ympäristö kasvattaa lapsia. Rautalammin kunnassa tehdään yhteistyötä kehittämisen näkökulmasta kunnan toimialojen, kuten seurakunnan, yhdistysten ja urheiluseurojen välillä (Rautalammin kunta, i.a.). Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen mukaan, lapsilla on lainsäädännön suoma oikeus saada monialaista tukea kehitykseensä, oppimiseensa ja hyvinvointiinsa varhaiskasvatusympäristössä. Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen näkemyksen mukaan, tukea voidaan parhaiten tarjota kehittämällä toimivat yhteistyön käytännöt. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, i.a.) Näin voimme päätellä, että Rautalammin kunnassa tähän asiaan on panostettu.

HYTE eli terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on lakisääteinen ja kunnat ovat velvollisia järjestämään sen edellyttämät palvelut. Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteena on osallisuuden vahvistaminen, sairauksien ja syrjäytymisen ehkäiseminen sekä terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn lisääminen. Kunnissa aktiivisuuden taso vaihtelee ja kunnanvaltuusto päättää toiminnasta, miten hyvinvointia ja terveyttä edistetään. Lisäksi merkittävä edistämistyön edellytys on yhteistyö muiden toimijoiden kanssa esimerkkinä seurakunta, järjestöt ja yritykset. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, i.a.)

HYTE -työssä, on tärkeää keskittyä oikeisiin asioihin. Pohjois- Savon suurimpiin haasteisiin kuuluvat mielenterveys ongelmat sekä päihteiden käyttö. Pohjois- Savon HYTE -työryhmän mukaan suurin osa ehkäisevästä mielenterveys- ja päihdetyöstä toteutuu kuntalaisten arkiympäristöissä, kuten perheissä ja varhaiskasvatuksessa. Rautalammin kunnan hyvinvointisuunnitelmassa on mainittu lasten mielenterveyden edistämisen keinona esimerkiksi lapset puheeksi menetelmän systemaattinen käyttöönotto varhaiskasvatuksessa. Lisäksi perheneuvolan osaamisen jalkauttaminen peruspalveluihin, sekä positiivinen pedagogiikka ja tunnetaidot ovat systemaattinen osa varhaiskasvatusta. (Rautalammin kunta, i.a.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Saimme Rautalammin kunnan varhaiskasvatuksen johtajalta ja varhaiskasvatuksen erityisopettajalta ehdotuksen tehdä kysely Rautalammin kunnan varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille. Solmimme yhteistyökumppanuussopimuksen varhaiskasvatuksen johtajan Tiina Purasen ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan Jaana Jalkasen kanssa. Lähtötilanteessa kunta haluaa tietää varhaiskasvatuksen piirissä olevien vanhempien näkemyksiä kehittämisenpaikoista ja saada lisätietoa kuntalaisten tietoudesta perhepalveluista.

Tapasimme Rautalammissa 22.2.2020 ja yhteistyökumppanimme esitteli meille ideansa opinnäytetyön aiheesta. Opinnäytetyön aiheena oli koota varhaiskasvatuksen ja moniammatillinen yhteistyömalli esitettävään muotoon. Saimme yhteistyökumppaneilta materiaalia, jota he olivat keränneet. Tutustuimme materiaaliin kesän 2020 aikana ja työstimme kirjallisuuskatsauksen.

Kesän aikana yhteistyökumppanimme olivat huomanneet, että tarvitsevat varhaiskasvatuksen ja moniammatillisen yhteistyömallin materiaalin jo syksyllä käyttöönsä. Päädyimme ratkaisuun, jossa teemme kyselyn varhaiskasvatuksen piirissä oleville vanhemmille selvittääksemme Rautalammin 0—5-vuotiaiden lasten vanhempien tietoisuutta perhekeskusmallista, sekä varhaiskasvatuksen kehittämisestä.

Kyselyä käytetään apuna Rautalammin kunnan kehittämistyössä varhaiskasvatuksen ja perhekeskusmallin toimialueilla. Tulosten perusteella on tarkoitus kehittää perhekeskusmallin toimintaa varhaiskasvatusikäisten lasten ja heidän perheidensä osalta Rautalammin kunnassa. Kokoamme ja raportoimme kyselyn tulokset Rautalammin kunnan varhaiskasvatuksen asiakasraadille. Varhaiskasvatuksen asiakasraati muodostuu kaikkien eri päivähoitoryhmien edustajista. Asiakasraadin puheenjohtaja on Nora Tauren ja henkilökuntaa edustavat Tiina Puranen ja Jaana Jalkanen. Rautalammin kunta ja varhaiskasvatus jatkavat kehittämistyötä tästä eteenpäin hyödyntäen kyselyn tuloksia. Kunnalla on halua ja

tahtoa kehittää palveluita lisää kuntalaisten tarpeiden mukaisiksi ja kuntalaisia kuunnellen.

Rautalammin kunnan varhaiskasvatuksen asiakasraadin tavoite on madaltaa kynnystä päästä vaikuttamaan varhaiskasvatuksen eri osa-alueisiin ja tuoda päättäjille tietoa varhaiskasvatuksen eri tilanteista ajantasaisesti. Asiakasraadissa käsitellään esimerkiksi varhaiskasvatuspalveluiden laatua sekä esiopetuksen kehittämistyötä. Asiakasraati jakaa muistion kokouksistaan koko varhaiskasvatuksen piirissä oleville huoltajille sekä kuntatason toimijoille. Varhaiskasvatuksen asiakasraati on yksi varhaiskasvatuksen ja perhepalveluiden kehittämisväline. (Rautalammin kunta, i.a.)

5 KYSELYN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyömme prosessi lähti liikkeelle tapaamisesta, johon osallistui yhteistyökumppanimme varhaiskasvatuksen johtaja Tiina Puranen, varhaiskasvatuksen erityisopettaja Jaana Jalkanen ja sosionomi opiskelijat Marjo Nupponen ja Sanna Huuskonen.

Tutustuimme saatavilla olevaan materiaaliin ja pohdimme esimerkiksi kysymysten muotoilua. Kysymysten tavoitteena oli saada selville vanhempien tietoisuutta perhekeskusmallista ja varhaiskasvatuksen kehittämisen paikoista. Olimme sähköpostitse yhteyksissä yhteistyökumppaneihin vallitsevan korona tilanteen vuoksi. Lisäksi työstimme kyselyä keskenämme Collaborate -yhteyksin. Saimme hyväksynnän yhteistyökumppaneilta kysymyksistä ja syötimme kysymykset Webropol -työkaluun. Varhaiskasvatuksen johtaja toimitti kyselylinkin kaikille varhaiskasvatuksen asiakasperheille sähköisen Daisy -sovelluksen kautta. Näin varmistimme, että kyselyyn voi vastata ainoastaan varhaiskasvatuksen piirissä olevat huoltajat. Kyselyn mukana oli myös kirjoittamamme saatekirje, josta ilmeni esimerkiksi kyselyn tavoitteet, tekijät sekä mihin tuloksia käytetään.

Kyselylinkki oli avoinna viikoilla 38-40, yhteensä siis kolme viikkoa. Muistutus viesti kyselystä laitettiin toisen vastausviikon puolella välissä Daisyn –sovelluksen kautta. Perheitä varhaiskasvatuksen piirissä Rautalammilla on seitsemänkymmentä (70) ja vastauksia saimme kolmeltäkymmeneltäkahdelta (32) perheeltä.

Valitsimme yhteistyökumppanimme kanssa kyselyn useastakin syystä. Näin taivoitimme mahdollisimman laajan joukon huoltajia ja saimme vastaukset tietoturvallisesti oikealta kohderyhmältä. Lisäksi Webropol –työkalu on monipuolinen sekä tulosten analysointi on sen avulla helppoa. Sähköinen kysely oli myös valitsevan pandemia-ajan takia mahdollista kaikille. Lisäksi kyselyyn vastaaminen oli tehty huoltajille mahdollisimman helpoksi, he saivat täyttää kyselyn heille sopivana ajankohtana. Saatekirjeessämme olimme myös ohjeistaneet ottamaan kyselyä varten rauhallisen hetken ja kertoneet, kuinka kauan kyselyn täyttäminen vie aikaa.

6 TULOKSET

Halusimme saada mahdollisimman korkean vastausprosentin, joten pyysimme sponsoriksi Rautalammin osuuspankin ja sekä sisustusliike Arttelin. Sponsorit lahjoittivat tuotepaketit. Arvontaan osallistuminen oli vapaaehtoista ja yhteistietonsa jättäneiden kesken arvoimme palkinnot viikolla 41.

Kyselyn vastausajan loputtua analysoimme vastauksia. Kysymyksiä oli yhteensä 17 kappaletta, joista seitsemän oli avoimia kysymyksiä ja kymmenen strukturoituja kysymyksiä. Kysymykset oli muotoiltu niin, että kysymyksistä saadut vastaukset palvelisivat kehittämistyötä mahdollisimman kattavasti. Kyselystä kävi ilmi, että vanhemmat kokivat tarvitsevansa apua lasten kasvatuksellisiin kysymyksiin, kuten lapsen keskittymisen ongelmiin. Lapsen eri kehityksen vaiheisiin, kuten vauvaikä ja uhmaikä. Myös lapsen erityistarpeet ja sisarussuhteiden

tukeminen nousivat vastauksissa esille. Vanhempien ero ja siihen liittyvät asiat mietityttivät vastaajia.

6.1 Tulosten hyödyntäminen kehittämistoiminnassa

Vastauksista ilmenneet kehittämisideat erittelimme varhaiskasvatukseen ja perhekeskukseen. Varhaiskasvatukseen kehittämisen ideoita tuli huomattavasti enemmän kuin perhekeskuksen tiimoilta.

Varhaiskasvatuksen kehittämisideoita olivat esimerkiksi, Daisy –sovelluksen hyödyntäminen ja kasvatukselliset teema illat. Perinteinen kuuntelu ja keskustelu koettiin edelleen myös tärkeäksi osaksi toimivaa yhteistyötä. Henkilökunnan vaihtuvuus olisi saatava minimiin ja koulutustaso oikeaksi. Henkilökunnan vaihtuvuus koettiin merkittäväksi ongelmaksi luottamuksen syntymiseen varhaiskasvatuksessa. Perheiden ohjausta oikeiden palveluiden äärelle toivottiin myös. Korona myös nosti esille ajantasaisen tiedottamisen sekä yhtenäiset toimintamallit. Koko perheen kokonaisvaltainen huomioiminen oli myös yksi merkittävä huomio. Lapsilähtöinen -toimintamalli olisi myös huoltajien toiveesta toteuduttava koko henkilökunnan osalta.

Perhekeskuksen kehittämisideat olivat hyvin konkreettisia. Vertaistuki, perheleirit sekä konkreettinen apu kuten lastenhoito ja kodinhoidolliset työt koettiin tarpeelliseksi. Matalan kynnyksen palvelut sekä niiden helppo saavutettavuus nousivat myös vastauksista esille. Moniammatillisuutta tulisi hyödyntää vielä laajemmin ja perhekeskusmallia selkeyttää tiedottamisen lisäksi.

Poimimme kyselyn vastauksista viisi mielestämme tärkeintä toiminnan kehittämisen kannalta tärkeintä asiaa. Ensimmäisenä on kattavien ja moniammatillisten palveluiden tietoisuuden ja läpinäkyvyyden lisääminen. Digitalisoitumisen

hyödyntäminen vielä entisestään, kuten teemaillat, vanhempainvartit ja vanhempainillat etäyhteys mahdollisuudella. Moniammatilliset perheleirit, vaikka vain vuorokauden mittaisina. Varhaiskasvatuksen henkilöstön pysyvyyden ja ammatillisuuden kasvattaminen. Kodin ja varhaiskasvatuksen välinen viestintä ja yhteydenpito selkeämmäksi ja vielä läpinäkyvämmäksi.

Kokosimme tuloksista Powerpoint -esityksen asiakasraadille esitettäväksi. Asiakasraati kokoontui 15.1.2021 Teams:in välityksellä korona ajasta johtuen. Esityksessä toimimme asiakasraatilaisille esille vastauksista poimitut kehittämisideat varhaiskasvatukseen ja perhekeskusmallin.

Saimme asiakasraadilta palautetta kokoamastamme Powerpoint -esityksestä kyselyn tuloksista suullisesti esityksen päätteeksi. Palautteesta kävi ilmi kyselyn tarpeellisuus, ja saimme kiitosta konkreettisten kehittämisideoiden esiin nostamisesta. Saimme myös sähköpostilla palautetta varhaiskasvatuksen erityisopettajalta erittäin hyvin muotoillusta lopputuloksesta ja esityksestä on helppo poimia ideat käytäntöön.

6.2 Tuloksista tehtävät johtopäätökset

Kyselymme oli olosuhteisiin nähden onnistunut. Yhteistyökumppanimme oli myös erittäin tyytyväinen saavutettuihin tuloksiin. Maailmanlaajuinen pandemia on tuottanut haasteita opinnäytetyömme toteutuksessa. Kyselyn vastauksista ilmenee, että tämä kysely oli tarpeellinen ja se tukee kunnan ideaa kuntalaisten osallisuudesta. Rautalammin kunnassa on kyselyn tulosten perusteella panostettava siihen, että palvelut saavuttavat niitä tarvitsevat kuntalaiset. Useassa vastauksessa koskien perhekeskuksen palveluita, ei oltu tietoisia siitä mitä perhekeskus tarjoaa. Lisäksi käytössä oleva Lapset puheeksi-keskustelu oli monelle vastaajalle tuntematon tai vastaaja oli siitä tietoinen, mutta keskustelumalli ei toteutunut hyvinvointisuunnitelman mukaisesti.

Tästä näkökulmasta oli erityisen merkittävää toteuttaa kyselyssämme myös näitä yksilöityjä spesifejä kysymyksiä. Näin kunta voi keskittää kehittämistoimenpiteitään tulevaisuudessa juuri näihin puutteellisiin kohtiin.

7 EETTISET NÄKÖKOHDAT

Olemme sitoutuneet yleisiin eettisiin periaatteisiin, jotka koskevat opinnäytetyön tekemistä, sekä tutkivaa ja kehittävää työtä yleisesti. Noudatamme työssämme myös opetus ja kulttuuriministeriön asettamaa ohjetta hyvästä tieteellisestä käytännöstä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012.) Rehellisyys, tarkkuus sekä huolellisuus ovat pohjana työskentelyssämme. Kunnioitamme muiden töitä, esimerkiksi viittauksien avulla, käyttäessämme heidän tietojiaan. Noudatamme myös eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Avoimuus on avainasemassa tässäkin kohtaa.

Eettisyyteen kuuluu myös vahvasti yhteistoiminta. Yhteistoiminnassa tunnustetaan tavoitteet ja työskennellään yhteisen tavoitteen hyväksi. Yhteistoiminta perustuu luotettavuuteen ja rehelliseen toimintaan.

Tulevina varhaiskasvatuksen ammattilaisina koemme eettisyyden ja sen noudattamisen erityisen tärkeäksi. Rautalammin kunnan varhaiskasvatuksessa ollaan tekemässä suuria muutoksia, jolloin sosiaalialan ammattietiikan merkitys korostuu entisestään. Sosiaalialan ammattihenkilön eettisissä ohjeissa puhutaan myös yhteisvastuusta ja siitä, että ammattihenkilöstön olisi toimittava asiakkaan, tässä tapauksessa lasten, puolestapuhujana sekä heidän oikeuksiansa vahvistajana. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia i.a.)

Kyselyn mukana oleva saatekirje avaa tietoa kyselyn tavoitteista, tutkimuksen luonteesta, sekä tekijöistä ja käyttötarkoituksesta. Tällöin osallistujalla on oikeus päättää, osallistuuko hän kyselyyn vai ei. Avointen kysymysten vastauksissa noudatamme yleistä anonymiteettiä käytäntöä. Olemme velvollisia säilyttämään

kaiken aineiston siten, ettei se joudu ulkopuolisten käsiin. Huomioimme myös raportin laadinnassa, ettei se aiheuta haittaa kyselyn osallistujille.

8 POHDINTA

Opinnäytetyömme keskiössä olivat varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvien huoltajien vastaukset Webropol -kyselystä. Tavoitteena oli saada luotettavaa tietoa Rautalammin kunnan varhaiskasvatuksen kehittämisen paikoista sekä arvokasta tietoa huoltajien tietoisuudesta koskien perhepalveluita kunnassa. Kokosimme ja raportoimme kyselyn tulokset Rautalammin kunnan varhaiskasvatuksen asiakasraadille. Olemme erittäin tyytyväisiä siihen päätökseen, että päätimme ottaa palautteen suullisena asiakasraadilta. Näin emme joutuneet odottamaan vastauksia. Varhaiskasvatuksen raadin merkitys aukeni meillekin vasta hyvin loppuvaiheessa opinnäytetyötämme. Asiakasraadin merkitys varhaiskasvatuksen kehittämistyössä on hyvin oleellinen.

Varhaiskasvatus elää tällä hetkellä murrosvaihetta, joten koemme aiheemme erittäin ajankohtaiseksi yhteiskunnallisesti. Varhaiskasvatuksen asiakasraadilta saadun palautteen perusteella, olemme sitä mieltä, että opinnäytetyömme on onnistunut ja olemme päässeet opinnäytetyömme alkuperäiseen tavoitteeseen. Kunnan varhaiskasvatus sai paljon hyviä toteuttamiskelpoisia kehittämisideoita sekä tietoa perheidenpalveluiden saavutettavuudesta.

Covid-19 on myös tuonut paineita ja hankaloittanut työskentelyä. Kasvotusten tapaaminen olisi mielestämme paljon antoisampaa ja luontevampaa kuin sähköisten kanavien kautta. Väärinymmärrykset ja niin sanotun turhan työn tekemiseltä olisi välttytty, jos olisimme voineet tavata kasvotusten. Myös niinkin konkreettinen asia, kuin tietojen löytäminen kirjastosta, on ollut vaikeaa. Osa kirjastoista on ollut auki vain etukäteen sovittaessa ja jonot kirjoihin ovat pitkiä johtuen pandemia-ajasta. Lisäksi varhaiskasvatus on ollut pandemian takia todella

kuormittunutta ja se on väistämättä välittynyt myös meidän opinnäytetyöprosessiimme. Onhan yhteistyökumppanimme kuitenkin juuri sillä toimialueella. Haasteena opinnäytetyöprosessissamme on ollut yhteistyökumppanin tavoittaminen tarvittaessa, sekä selkeän yhteisen tavoitteen hahmottaminen.

Kyselyn vastausten perusteella voimme päätellä, että varhaiskasvatuksen piirissä olevat huoltajat arvostavat teknologian kehitystä, mutta pitävät tärkeänä myös aitoa kohtaamista sekä perinteistä kuuntelua ja keskustelua. Opinnäytetyömme on vaikuttanut myös omaan ammatilliseen kehitykseen. Kiinnitämme työotteessamme huomiota enemmän aitoon kohtaamiseen ja kuuntelun merkitykseen, niin lasten kuin huoltajienkin kohdalla. Lisäksi olemme yhdessä reflektoineet kyselyn vastauksia ammatillisesti. Tästä esimerkkinä varhaiskasvatuksen työntekijöiden vaihtuvuus sekä sen vaikutukset lapsiin ja huoltajiin.

LÄHTEET

Daisy. *Varhaiskasvatuksen kokonaisvaltainen tietopalvelu*. Saatavilla 29.3.2021.

<https://www.daisyvarhaiskasvatus.fi/>

L 2014/1301. Sosiaalihuoltolaki. 30.12.2014/1301.

[https://finlex.fi/fi/laki/ajan-](https://finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2014/20141301search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaalihuoltolaki)

[tasa/2014/20141301search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaalihuoltolaki](https://finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2014/20141301search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaalihuoltolaki)

L 540/2018. Varhaiskasvatuslaki. 13.7.2018/540

[https://finlex.fi/fi/laki/ajan-](https://finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2018/20180540?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=varhaiskasvatuslaki)

[tasa/2018/20180540?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=varhaiskasvatuslaki](https://finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2018/20180540?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=varhaiskasvatuslaki)

L 417/2007. Lastensuojelulaki. 13.4.2007/417

[https://finlex.fi/fi/laki/ajan-](https://finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki)

[tasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki](https://finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki)

Karila, K., Kosonen, T., & Järvenkallas, S., (2017). *Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030*. Opetus ja kulttuuriministeriö.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80221/okm30.pdf>

Rautalammin kunta. (i.a.). *Palvelut lapsiperheille*. Saatavilla 27.1.2021

<https://www.rautalampi.fi/wp-content/uploads/2020/09/Perhekeskustiimi-info.pdf>

Rautalammin kunta. (i.a.). *Lapsi- ja perhetyö Rautalammilla*. Saatavilla

26.4.2021 <https://www.rautalampi.fi/kasvatus-ja-koulutus/palvelut-lapsiperheille/lapsi-ja-perhetyo/>

Rautalammin kunta. (i.a.). *Varhaiskasvatuksen asiakasraati*. Saatavilla

17.4.2021 <https://www.rautalampi.fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-asiakasraati/>

Rautalammin kunta. (4.6.2020). *Hyvinvointisuunnitelma luonnostaulukko*.

[https://rautalampi.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Elinvoimalautakunta/Kokous_462020/Laaja_hyvinvointikertomus_ja_hyvinvointi\(8062\)](https://rautalampi.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Elinvoimalautakunta/Kokous_462020/Laaja_hyvinvointikertomus_ja_hyvinvointi(8062))

- Sosiaalialan ammattikorkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry (2017), *Arki, arvot ja etiikka, sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet*. https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/docs/Talentia_Etiikkaopas_2017.pdf
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (4.6.2020), *Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma*. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape->
- Pohjois-Savon lapsi ja perhepalveluiden muutosohjelma. (2017), *Monitoimijaisen työskentelyn elementit*. https://www.lapepohjoissavo.fi/media/liitetiedostot/monitoimijaisen_tyoskentelyn_elementit.pdf
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (19.11.2020), *Hyvinvoinnin johtaminen kunnassa*. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. *Hyvä tieteellinen käytäntö*. <https://www.tenk.fi/fi/htk-ohje>
- Hujala, A., & Taskinen, H. (2020) Uudistuva Sosiaali ja terveysala. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/123995/978-952-359-022-9.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

LIITE 1. SAATEKIRJE

SAATEKIRJE

Hei!

Lähestymme teitä näin Daisyn kautta arvoisat varhaiskasvatuksen piirissä olevat perheet. Teemme opinnäytetyössämme kyselyn, jonka tuloksia voidaan hyödyntää Rautalammin kunnassa tehtävässä kehittämistoiminnassa. Tavoitteenamme on kehittää perhekeskusmallin toimintaa varhaiskasvatusikäisten lasten perheiden osalta. Kokoamme ja raportoimme kyselyn tulokset varhaiskasvatuksen asiakasraadille.

Olemme sitoutuneet eettisiin periaatteisiin, jotka pitävät sisällään esimerkiksi kyselyn tulosten oikeanlaisen käsittelyn. Emme kerää kyselyllä henkilötietoja ja kysymykset on aseteltu niin, ettei niiden perusteella voi päätellä henkilöllisyyttä. Kyselyn lopussa voitte jättää omat henkilötietonne, jolloin osallistutte palkintojen arvontaan.

Tämä kysely vie aikaanne noin 10 minuuttia ja on auki teille, arvoisat vanhemmat, viikot 38-40. Toivomme kyselyymme korkeaa vastausprosenttia, jotta kunnan palveluita voidaan kehittää teitä paremmin palveleviksi.

Artteli ja Rautalammin osuuspankki sponsoroivat opinnäytetyömme kyselyä tuotepalkinnoin, jotka arvotaan tietonsa jättäneiden kesken. Palkinnot arvotaan viikolla 41.

Mukavaa syksyn jatkoa

Toivottavat sosionomi-opiskelijat

Sanna Huuskonen ja Marjo Nupponen

Pieksämäen Diakonia-ammattikorkeakoulu

LIITE 2. WEBROPOL- KYSYMYKSET

Opinnäytetyön webropol- kysely

1. Sukupuoli

- nainen
- mies
- muu
- en halua määritellä

2. Olen tällä hetkellä

- töissä
- perhevapaalla
- työtön
- opiskelija
- muu tilanne, mikä?

3. Perheeni tilanne tällä hetkellä

- Asun puolison ja lapsen/lasteni kanssa
- Asun lapseni/lasteni kanssa ja minulla on yksinhuoltajuus
- Meillä on entisen puolisoni kanssa yhteishuoltajuus
- Perheeni on uusperhe
- Muu tilanne, mikä?

4. lapsien lukumäärä

- 1-4 lasta
- yli 4 lasta

5. Olen hakenut tukea seuraavilta tahoilta (monivalinta kysymys)

- seurakunta
- koulun työntekijä
- varhaiskasvatuksen henkilökunta
- Terveyskeskus
- neuvola
- perheneuvola

- Joku muu? mikä?
- ei ole tarvinnut hakea apua

6. Mitä kautta etsit yhteystietoja? (monivalinta kysymys)

- Internet
- Sanomalehti
- Ystävän kautta
- Palveluneuvoja
- Joku muu, mikä?

7. Millaisissa tilanteissa olet kaivannut apua vanhemmuuteen?

(avoin kysymys)

8. Oletko saanut tarvitsemaasi tukea vanhemmuuteen liittyvissä tilanteissa? (avoin kysymys)

9. Miten tuen saamista voitaisiin kehittää paremmaksi? (avoin kysymys)

10. Miten varhaiskasvatuksen henkilöstö voisi tukea vanhemmuuttasi? (avoin kysymys)

11. Miten arvioisit varhaiskasvatuksen henkilöstöltä saamaasi tukea? (avoin kysymys)

12. Koetko varhaiskasvatuksen toiminnan avoimeksi?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

13. Mitä kehittäisit varhaiskasvatuksessa? (avoin kysymys)

14. Oletko tietoinen perhekeskuksen palveluista?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

15. Onko kanssasi käyty lapset puheeksi keskustelu?

- Kyllä
- Ei
- Tulossa

16. Onko perhekeskuksen toiminta sinusta selkeää?

- Kyllä
- Ei, miksi?
- En osaa sanoa.

17. Minkälaisia palveluita toivoisit perhekeskuksen tarjoavan? (avoin kysymys)